NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM.
Rok VII. Kraków, piątek 1 lutego 1924 Nr. 27

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Orzeszkowej 7.
Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Poczt. Kasy Oszczędn. Nr. 141.123
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać wprost do Administracyi. Komunikaty przesłane Redakcyi nie będą uwzględnione.
Redakcya rękopisów nie zwraca.
Redaktor naczelny przyjmuje od 12 do 1 w południe.

Cena Nru Mp. 250.000

Prenumerata: w Krakowie i prowincyi mies. 5800000 kwrt. 17400000
w Krakowie z odnoszeniem do domu mies. 6000000 kwrt. 18000000
Na prowincyi: z przesyłką pocztową mies. 7000000 kwrt. 21000000
Za granicą: z przesyłką pocztową mies. 12000000 kwrt. 36000000
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia za słowo złp. 0·08, wiersz milimetr. 1-szp. złp. 0·10. Nadesłane złp. 0·30. Wiersz milimetrowy 1-szpalt. w tekście złp. 0·40. Wiersz milim. 1-szp. na 1-szej stronie złp. 0·50. Gratulacye złp 3. Inser. zamiejsc. o 50%, zagr. o 100% droższe
Ceny ogłoszeń w złotych polskich oblicza się po urzędowym kursie franka złotego w dniu wpłaty.

O prawdziwy pokój.

Kraków, 31 stycznia.

(sn) Projekt nowego premiera angielskiego zwołania międzynarodowej konferencyi celem załatwienia sprawy odszkodowań i rozbudowy Ligi narodów przypomniał nam smutną prawdę, z której nie wszyscy zdają sobie sprawę. Oto pięć pełnych lat upłynęło od chwili rzekomego zakończenia wojny a mimo to prawdziwy pokój nie zapanował dotychczas w Europie. Sprawdziły się w pełni pamiętne słowa, rzucone przez Joffego w Brześciu wysłannikom Niemiec i Austryi: ani pokój ani wojna! Istotnie ustał w Europie stan wojenny, bo nikt się już nie bije, mimo to jednak niema i pokoju, bo nie wykonuje się traktatów pokojowych, choć podpisanych i ratyfikowanych, a jeśli się je częściowo wykonuje, to tylko pod groźbą sankcyi, które w czasach pokojowych byłyby nie do pomyślenia.

Pełnych pięć lat zbiegło na próżnych wysiłkach tchnięcia życia w nieudały płód, jakim był traktat pokojowy. Odraczanie rozwiązania trudniejszych kwestyi na później, inspirowane przez Lloyda George'a, zwłaszcza zaś odłożenie ustalenia definitywnej wysokości odszkodowań niemieckich, stworzyło stan zawieszenia i niepewności, którego nie zdołały usunąć mnogie konferencye międzyaliancki i międzynarodowe.

Skutkiem następstw tego stanu cierpią dotkliwie najsilniejsze dotychczas państwa Europy a świat cały nie może odzyskać równowagi utraconej w roku 1914. W momencie obecnym sytuacya zaostrzyła się jednak tak dalece, że konieczność przekłucia wreszcie tego wrzodu ropiejącego stała się jasna wszystkim, nawet tym, którzy nie mogli się dotychczas zdobyć na odwagę dokonania tego nieodzownego zabiegu.

Najbardziej oczywiście ucierpiały skutkiem tego stanu kryptowojennego Niemcy. Dzięki bezpośredniemu sąsiedztwu z niemi mieliśmy możność śledzić poszczególne fazy katastrofy ekonomicznej, której uległo to państwo a która wyraziła się w doprowadzeniu jego waluty do wymiarów iście atomowych. Chwilowo wprawdzie położenie w Niemczech poprawiło się dzięki wprowadzeniu marki rentowej, nikt jednak ani w Niemczech ani poza ich granicami nie oddaje się złudzeniom co do trwałości tych oznak poprawy w razie jeśli w najbliższym czasie nie nastąpi uregulowanie problemu odszkodowań oraz związanych z nim dalszych problemów zrównoważenia budżetu niemieckiego i stworzenia nowej złotej waluty.

Niezbyt różowo przedstawia się również sytuacya Francyi. Dokonywujący się w ostatnich tygodniach spadek franka był tą błyskawicą, która zdarła niespodzianie błyszczące draperye zasłaniające deficyt państwowej gospodarki francuskiej w ostatnich latach. Mimo bowiem ostrych słów i niemniej ostrych zarządzeń przeciw spekulantom, obniżających celowo kurs franka, zdaje sobie rząd francuski jasno sprawę z istotnych i głębszych przyczyn tego spadku, skoro jako remedium pragnie zastosować daleko idącą oszczędność w wydatkach i podnieść podatki o 20 procent. Oczywiście luki w budżecie francuskim, które tak heroicznemi środkami usiłuje rząd zapełnić, nie pochodzą skądinąd jak tylko z nieotrzymania przez Francyę należnych jej od Niemiec odszkodowań, podczas gdy wydatki na zniszczone departamenty nie pozwalały na siebie czekać.

Trzeci wreszcie główny aktor na scenie europejskiej, Anglia, znajduje się w położeniu bardzo przykrem, gdyż główny jego nerw życiowy — handel — cierpi dotkliwie skutkiem obecnego stanu gospodarczego Europy, jak to niejednokrotnie już przedstawialiśmy. Nie w czem innem też, jak tylko we wzrastającem niezadowoleniu społeczeństwa angielskiego z obecnego stanu rzeczy w polityce europejskiej, tkwi istotne wyjaśnienie możliwości tak radykalnego (choć w formie swej łagodnego) przewrotu, jakim jest objęcie rządów przez partyę robotniczą.

Z powyższego wynika, iż żaden z tych trzech głównych zainteresowanych nie może dłużej zwlekać. Radykalne rozwiązanie kwestyi odszkodowań i bezpieczeństwa Francyi stało się palącą koniecznością Europy. Nitką, która może wyprowadzić z labiryntu, w jakim się te sprawy obecnie znajdują, staną się może komisye rzeczoznawców, zrodzone z inicyatywy amerykańsko-angielskiej, które właśnie wyjechały z Paryża do Berlina, by zbadać na miejscu stan finansów niemieckich. Trudno wprawdzie powstrzymać się przed uśmieszkiem sceptycznej ironii na wieść o jeszcze jednym komitecie rzeczoznawców. Było ich wszakże tak wiele, memoryały przez nie wypracowane stanowią już poważną bibliotekę a jednak owoców realnych nie przyniosły.

Mimo to są pewne oznaki, świadczące o tem, że rok 1924 ma lepsze widoki niż lata poprzednie, gdy chodzi o nadzieję spacyfikowania Europy. Poza zmianą stanowiska a raczej nacisku przykładanego do swych opinij przez rząd angielski nie bez znaczenia jest fakt, że na czele pierwszego komitetu rzeczoznawców stoi Amerykanin, generał Dawes, niedawno temu „dyrektor" budżetu Stanów Zjednoczonych, który dokonał tam pracy niemniejszej niż słynny Geddes w Anglii. Jako najlepsza charakterystyka tej osoby posłużyć mogą słowa, wypowiedziane przezeń przy otwarciu prac komisyi. Oświadczył on z amerykańską otwartością, że Europa zdąża ku katastrofie, jeśli nie zatryumfuje wreszcie zdrowy rozsądek, którego obecnie nie dopuszczają do głosu demagodzy, nacyonalistyczni wszystkich państw i że zamiast oceniać zdolność płatniczą Niemiec, należy je wprzódy uzdrowić i postawić na nogi, by potem osądzić, do czego one są zdolne.

Fakt, że słowa tak szczere i trafne padły z ust przewodniczącego komitetu oficyalnie powołanego przez koalicyę, pozwala przynajmniej o jedną nutę jaśniej patrzyć na widoki sprowadzenia prawdziwego pokoju w Europie w roku bieżącym.

Publikacya aktów dyplomatycznych w sprawie układu włosko-jugosłowiańskiego

Rzym, 30. 1 PAT. Wczoraj wieczór ogłoszono tutaj szereg dokumentów dyplomatycznych w sprawie układów, które zostały w tych dniach zawarte w Rzymie między Włochami a Jugosławią. Dokumenty te obejmują między innemi pakt przyjaźni i ścisłej współpracy. Protokół dodatkowy stwierdza, że obie strony zobowiązują się komunikować sobie wzajemnie wszelkie układy, któreby mogły interesować z punktu widzenia polityki jednego z państw zainteresowanych w stosunku do Europy środkowej. Obie strony oświadczają we wspomnianym protokóle, że pakt przyjaźni w żadnym punkcie nie sprzeciwia się traktatom przymierza zawartym przez Jugosławię, Czechosłowacyę i Rumunię. Osobny układ dotyczy Rjeki. Według układu tego Włochy uznają pełną i całkowitą suwerenność Jugosławii nad portem Barros i nad Deltą. Jugosławia uznaje pełną i całkowitą suwerenność Włoch w stosunku do Rjeki i warunki ustalone w traktacie zawartym w Rapallo z poprawkami przewidzianemi w układzie rzymskim. Włochy oddają Jugosławii w dzierżawę na lat 50 baseny wraz z magazynami w Portogrande w Rjece. W stosunku do dworca w Rjece obowiązywać będzie zasada międzynarodowego ustroju granicznego. Mniejszości jugosłowiańskie w Rjece korzystać będą z tych samych praw, jakie przysługują mniejszościom włoskim w Dalmacyi na podstawie istniejących zobowiązań międzynarodowych. W ciągu najbliższych 20 dni licząc od dnia 27 stycznia br. ma być dokonana wymiana dokumentów ratyfikacyjnych.

Warunek uznania rządu sowietów przez Anglię

Wiedeń, 30. 1 PAT. Neues Wiener Tagblatt donosi Londynu, że jeżeli Rosya sowiecka przystąpi do Ligi narodów to na 1 maja można oczekiwać uznania sowietów przez Anglię.

Zainteresowanie Macdonalda sanacyą skarbu polskiego.

Londyn. PAT. W poniedziałek 28 bm. premier Macdonald udzielił pierwszego posłuchania kolejno wszystkim posłom, akredytowanym przy dworze angielskim. Rozmowa z posłem polskim Skirmuntem, dotyczyła stosunków w Europie wschodniej oraz zamierzeń sanacyjnych w zakresie skarbowości polskiej i związanego z tem pokojowego programu Polski. Premier angielski okazał dla tych spraw wielkie zainteresowanie i wyraził chęć pozostawania z posłem polskim w częstym osobistym kontakcie.

Oficyalny kurs franka złotego w dniu 31 bm. **1,900.000.**

Frank złoty dla cen tytoniu od **28** bm. do **3** lutego br. **1,910.000.**

Frank złoty dla kolei i poczt. od **16** do **31** bm. **1,900.000.**

Komisya prawnicza ustaliła wysokość stawek czynszowych.

Rząd rezygnuje z pełnomocnictw dla oznaczania stawek. Jakie ostatecznie będziemy płacili czynsze.

Sin Warszawa. (Telefonem). Na wczorajszem posiedzeniu sejmowej komisyi prawniczej, na którem był obecny premier Grabski obradowano nad projektem stawek komornianych.

Referent wniósł projekt, aby stawki komorniane wynosiły dla mieszkań 1 pokojowych 10 procent czynszu przedwojennego, dla 2—6 pokoi 15 procent, dla lokali handlowych i przemysłowych, dla których podstawowe komorne w roku 1914 nie przekraczało 600 rubli, wzgl. 1440 K. — 20 proc dla innych lokali handlowych i przemysłowych 40 proc., dla budynków fabrycznych 60 proc. Stawki te co kwartał wzrastać będą o 10 proc.

Premier Grabski oświadcza, że rząd nie przyjmie pełnomocnictw dla oznaczania stawek komornianych. Uważa stawki przez referenta proponowane za wygórowane, należy również zwolnić tempo wzrostu stawek. Przyznaje, że dzisiejsze stawki czynszowe są za nizkie, zwłaszcza, że ma w tem być już i zawarty podatek na fundusz rozbudowy miast w wysokości 3 proc., rząd również chciałby rozpocząć ściąganie podatku domowego dla skarbu, któryby był ekwiwalentem podwyżkowych poborów urzędniczych i powetował rządowi podwyższenie czynszów dla urzędników państwowych i dla lokali zajmowanych przez rząd.

Następują z kolei pytania posłów pod adresem p. premiera, pos. Chełmoński (endek) zapytuje, czy p. premier sądzi, że należy podtrzymać wyłączenie z pod ustawy spółek akcyjnych. Pos. Łypacewicz (Wyzwol.) zapytuje, czy nie należało podciągnąć pod dobrodziejstwa ustawy te banki, których działalność ogólnie jest znana jako pożyteczna dla ogółu i którymby ministerstwo skarbu wydało odpowiednie zaświadczenie (!) Na to zauważa p. premier, że on nigdy podobnych zaświadczeń nie wyda, bo banki szkodliwie działające należy zamknąć, natomiast słusznem jest, by banki budujące domy dla swego personalu korzystały z ustawy. — Pos. Pużak (PPS) zapytuje, czy nie możnaby wpłacać podatku mieszkaniowego wprost do kas skarbowych i zaznacza, że ze względu na kryzys w przemyśle i połączone z tem bezrobocie należałoby wprowadzić dla robotników ulgowe stawki. W odpowiedzi oświadczył p. premier, że rząd rozważa ustawę mającą uchronić klasę robotniczą od skutków bezrobocia.

Pos. Sommerstein (Koło Żyd.) zapytuje, czy p. minister wie, że w Małopolsce podatek domowy równał się połowie czynszu i czy wobec wprowadzenia jednakowego podatku domowego na obszarze całego państwa nie należałoby zastosować ulgowych stawek dla Małopolski. W dalszym ciągu mowca podkreśla że w obecnych warunkach gospodarczych najdotkliwiej odczuć muszą przełom, jaki przyżywamy właściciele małych warsztatów i kramów i wobec tego powinno sie i dla nich ulgi poczynić. Premier Grabski oswiadcza, że rząd zwróci urzędnikom nadwyżkę czynszu i że sprawa stawek w Małopolsce istotnie powinna ulec rewizy. — Następnie opuścił p. premier posiedzenie, a komisya przystąpiła do merytorycznej dyskusyi. Przedewszystkiem wobec oświadczenia szefa rządu o nieprzyjęciu przez rząd pełnomocnictw co do określenia stawek komornianych zreasumowano powziętą na poprzedniem posiedzeniu odnośną uchwałę. Pos. Sommerstein oświadcza że argumenty premiera nie wytrzymują krytyki, w dzisiejszym czasie wobec niewyjaśnionej sytuacyi gospodarczej, ciężkiego przesilenia w przemyśle i handlu nie można utrudniać rozpoczętej akcyi sanacyjnej przez ogromne podwyższenie stawek komornianych. Wobc projektu referenta przedkłada własny, w którym uwzględnia ustalenie stawek czynszowych w stosunku do czynszów przedwojennych dla mieszkań 1 pokojowych na 2 procent, dla 2—3 pokoi na 4 proc., dla 4—5—6 pokoi i lokali zarobkowych osób opłacających patent handlowy 4 klasy, wzgl. przemysłowy 8 klasy, względnie tych lokali, których czynsz przed wojną nie przekraczał 2.400 koron na 6 procent. Dla lokali 7 pokojowych i zajmowanych przez skarb na 10 procent, dla lokali fabrycznych na 20 procent. Proponuje, ażeby przy mieszkaniach zajętych przez osoby wykonywujące wolne zawody (lekarzy i td.) odciągnąć pokoje, w których zawód bywa wykonywany od pokoi mieszkalnych.

Dla Małopolski proponuje mowca obniżenie stawek czynszowych o połowę. Nadto zaproponował ps. Sommerstein, by za podstawę przeliczeń w Małopolsce przyjąć relacyę: 100 koron = 32 złotym, przyczem miarodajnym byłby kurs franka złotego z dnia 15 poprzedniego miesiąca.

Pos. Chełmoński (ZLN) proponuje znacznie wyższe stawki czynszowe (5% za jeden pokój) przyczem popiera inicyatywę pos. Sommersteina w sprawie ulg dla najsłabszych kategoryi handlowych.

Po przemówieniu posła Pużaka (PPS) i Łypacewicza (Wyzw.) zabrał ponownie głos pos. Sommerstein, który sprzeciwił się dopuszczeniu swobody umów, na wypadek zaś odrzucenia tego wniosku proponuje wyłączenie z pod swobody umów mieszkań składających się z conajwyżej 4 pokoi oraz tych lokali handlowych, które opłacają patent niższy od 3 klasy oraz przemysłowych przy niższym patencie niż 7 klasa.

Za wnioskiem tym wypowiedzieli się posłowie Pużak, Łypacewicz przeciw — Rzepecki. Dalszą dyskusyę nad tem odroczono.

Godzina 10 wieczór. (Sin) Po kilkugodzinnej dyskusyi ustaliła komisya w następujący sposób wysokość stawek czynszowych w stosunku do czynszów przedwojennych:

za 1 pokoj — 5%
za 2—3 pokoi — 10%
za 4—6 pokoi — 15%
ponad 6 pokoi — 20%

Za lokale zarobkowe, za które przed wojną opłacano czynsz w wysokości do 1500 koron określono stawkę czynszową na 20%, dla lokali za które płacono więcej niż 1500 koron oraz dla hoteli — 25%. Dla lokali fabrycznych w Łodzi i Białymstoku — 50%.

Wszystkie wnioski mniejszości w szczególności wniosek posła Libermanna, by pokoje zajmowane przez subiokatorów traktowano oddzielnie, a nie dołączano ich do całego mieszkania — odrzucono.

Przyjęto zasadę, że czynsz, obliczany będzie według oficyalnego kursu franka złotego.

Co do swobody umów przyjęto wniosek Ch. D. dopuszczający swobodę zawierania umów tylko przy mieszkaniach obejmujących powyżej 4 pokoi.

Dalszą dyskusyę odroczono.

(Na podstawie tak określonych przez komisyę stawek, jak je podajemy wyżej, miesięczny czynsz za mieszkania, począwszy od 1 kwietnia br. przedstawiałby się w sposób następujący: Za mieszkanie 1-pokojowe — 5½— 8 milionów za 2-pokojowe — 22—43 mil., za 3-pokojowe — 51—77 mil., za 4-pokojowe — 115—160 mil., za 5-pokojowe — 160—280 mil., za 6-pokojowe — 280—450 mil. — Red.).

Jak pracuje Senat?

Warszawa. PAT. XIV posiedzenie senatu rozpoczęło się o godzinie 16.15. Przystąpiono do ustawy o rozciągnięciu na były zabór rosyjski ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków, istniejących w b. zaborze austryackim.

Po referacie sen. Posnera ustawę przyjęto bez zmian oraz uchwalono wszystkie rezolucye, zgłoszone podczas rozpraw.

Przystąpiono do interpelacyi sen. Kalinowskiego w sprawie potraktowania przez starostę radomskiego wycieczki naukowej.

Sen. Kalinowski postawił wniosek o otwarcie dyskusyi nad odpowiedzią ministra spraw wewnętrznych na tę interpelacyę, gdyż minister wprowadzony został w błąd przez podwładnych. Po wyjaśnieniach ministra spraw wewn. Soltana marszałek poddał pod głosowanie wniosek o otwarcie dyskusyi nad odpowiedzią na interpelacyę. Wniosek ten upadł.

Wpłynęła interpelacya sen, Kowalczyka w sprawie drożyzny węgla śląskiego. Następne posiedzenie dnia 12 lutego.

Stosunek procentowy Żydów na wyższych uczelniach polskich

Wyjaśnienie p. ministra Miklaszewskiego.

Sin Warszawa. (Telefonem) Na wczorajszem posiedzeniu senackiej komisyi oświatowej, zabrał głos minister oświaty p. Miklaszewski, który w dłuższym wywodzie usiłował odeprzeć zarzuty stawiane na jednem z ostatnich posiedzeń komisyi przez senatorów Kernera i Rubinsteina (Koło żyd.) z powodu ograniczeń w szkolnictwie dla ludności żydowskiej. P. minister zaznaczył m, in., że wina za niewypełnienie postulatów w sprawie szkolnictwa żydowskiego spada również na ludność żydowską, której poszczególne grupy polityczne wysuwają często sprzeczne postulaty. Ciekawą jest statystyka słuchaczy żydowskich na wyższych uczelniach w Polsce, którą to statystykę przytoczył p. minister. I tak: na uniwersytecie Jag. jest 25,04 proc. żydów, uniw. lwowski — 33'78 proc uniw. warszawski — 32'91, wileński — 19'57, poznański — 1 procent, politechn. we Lwowie — 15'91, polit. w Warszawie — 14'79, wyższa szkoła gospodarstwa rolnego — 0'01 (1 słuchacz żydowski!) akademia górnicza — 1.8, instytut weterynryjny 13.8, akademia sztuk pięknych w Krakowie — 8.39, wreszcie instytut dentystyczny 62'83 proc. słuchaczy żydowskich.

Sprawa tranzytu węgla polskiego przez Czechy.

Sin. Warszawa. (Telefonem) Na dzisiejszem posiedzeniu senackiej komisyi spraw zagranicznych marszałek Trąmpczyński wniósł interpelacyę w sprawie tranzyta węgla polskiego przez Czechosłowacyę i wskazał, że dla przewozu kolejowego z Polski do Austryi taryfy są o 15 procent wyższe, niż taryfy wewnętrzne dla węgla eksportowanego z Morawskiej Ostrawy. Na życzenie przedstawiciela ministerstwa spr. zagranicznych wniesienie interpelacyi odroczono do czasu wyjaśnienia tej sprawy przez ministerstwo. Marszałek żąda odwetowego postępowania dla transportów na naszych kolejach do Czechosłowacyi.

W dyskusyi zwracano uwagę, że taryfy czechosłowackie nie są jedynym powodem unieruchomienia eksportu naszego węgla. Przyczynia się do tego nadmierne śrubowanie cen przez właścicieli kopalń.

———o———

Groźna sytuacya w przemyśle włókienniczym w Łodzi

Sin. Warszawa. (Telefonem) Sytuacya w Łodzi komplikuje się z dnia na dzień. Pracę w szeregu fabryk ograniczono do 2—3 dni w tygodniu. Grozi dalsze jeszcze zredukowanie dni pracy, z tego powodu, że kupcy na prowincyi anulują zamówienia ze względu na ogólną stagnacyę w handlu, wywołaną częściowem wstrzymaniem się ludności od kupna. Było już kilka wypadków ogłoszenia niewypłacalności.

Walka o następstwo po Leninie.

Wiedeń. PAT. „Wien Allg. Ztg" donosi z Berlina: W tutejszych kołach sowieckich słychać, że walka o następstwo po Leninie wre za kulisami gwałtowniej, niżby to widać było na zewnątrz. Obok dotychczas wymienianych kandydatów na następców po Leninie, wyłoniła się ostatnio kandydatura Cziczerina, za którą oświadcza się przedewszystkiem dyplomacya sowiecka, która spodziewa się, że przez powołanie Cziczerina wzmocni się sytuacya zagraniczna Rosyi.

Stanowisko członków nowego rządu angielskiego wobec problemów żydowskich

Kraków, 31 stycznia.

Zmiana rządu w Anglii, mocarstwa mandatowego nad Palestyną czyni również aktualną sprawę stosunku poszczególnych członków rządu do problemów żydowskich, zwłaszcza do spraw Palestyny. O. Ramsay Macdonaldzie pisaliśmy już niejednokrotnie.

Poniżej podajemy stanowisko poszczególnych członków rządu. Jedynym, nie nazbyt donatnim momentem jest, że właśnie minister dla kolonii, Thomas, ma stanowisko, wprawdzie nie nieprzychylne, ale z drugiej strony pozbawione sentymentu, który tak cechuje stosunek Wedgwooda do syonizmu.

Zaostrzenie się problemów Bliskiego Wschodu w związku z wizytą Husseina w Ammanie sprawia, że stanowisko obecnego rządu do spraw Palestyny ma dla nas znaczenie pierwszorzędne.

Lord Parmoore był jednym z inicyatorów akcyi ratunkowej dla głodnych w Rosyi i w tym swym charakterze wołał też o pomoc dla żydowskich ofiar pogromów. W roku 1923 zwrócił się do Komitetu ukraińskiego w Londynie, by podjął akcyę uświadamiającą wśród Anglików.

Visconte Haldane, lord kanclerz, znany jest ze swych pokojowych poglądów do Żydów, także nie angielskich. Należy on do pierwszych propagatorów teoryi Einsteina w Anglii. Napisał o Einsteinie dzieło i przewodniczył na odczycie Einsteina w Londynie.

Artur Henderson znany jest ze swej enunucyacyi, złożonej imieniem Labour Party w r. 1922, w której wystąpił jako zwolennik polityki syonistycznej.

Noel Buxton, minister dla spraw rolnictwa, znany jest jako przyjaciel ruchu syonistycznego. Jest autorytetem w sprawach Żydów wschodnich i kwestyi mniejszości narodowych.

Col. Wedgwood, prawdopodobnie przyszły zastępca Anglii w Lidze narodów znany jest z swego aktywnego udziału w sprawach propagandy syonistycznej. Brał udział w całym szeregu uroczystości i zgromadzeń syonistycznych (sławne zgromadzenie w Albert Hall w lipcu 1920) i niejednokrotnie wyraził swą sympatyę dla syonistycznej polityki Anglii.

W styczniu 1922 pisze Col. Wedgwood do związku Żydów ukraińskich:

„Gdy Anglia objęła mandat nad Palestyną, przyjęła tem samem pewne zobowiązania wobec wszystkich Żydów.

Znacie moje sympatye dla Żydów na Ukrainie, w Polsce, na Węgrzech, w Rosyi i w Rumunii; sympatye moje mają jednak małą wartość; Żydzi muszą w tej chwili zdać się na własne siły i złączyć się na całej kuli ziemskiej".

Philipp Snowden, minister skarbu jest również przyjacielem ruchu syonistycznego. Żona jego wystąpiła z całym szeregiem artykułów i mów dla syonizmu, i akcyi odbudowy Palestyny. Ona też wygłosiła mowę niedawno temu na bankiecie, urządzonym przez „Keren Hajessod" na jej cześć.

I. H. Thomas, minister dla spraw kolonii, a zatem szef resortu tak ważnego dla spraw Palestyny, nie ma określonego stanowiska do syonizmu. W roku 1922, podczas wyborów do parlamentu oświadczył między innemi:

„Jesteśmy trzeźwymi ekonomistami. Chcemy wiedzieć, co Brytania otrzyma za miliony, które wydaje na Mezopotamię i Palestynę. Jeśliby kraje te mogły być utrzymane przy Anglii tylko siłą bagnetów, to lepiej zrezygnować z nich.

Viscount Helmsworth, minister marynarki, jest przeciw mandatowi palestyńskiemu i stanowisko swe motywuje tem, że polityka Anglii wywołuje protest ze strony mahometan indyjskich.

Mr Chinwell, sekretarz dla spraw górnictwa jest zwolennikiem syonizmu i stoi blisko partyi Poale-Syon.

Nowy plan arabski w sprawie Palestyny.

Jerozolima (ŻAT). W arabskiej gazecie „Gerat el Szerk" ogłosił ostatnio jeden z przywódców arabskich artykuł, w którym podaje następujący plan: W Palestynie ma zostać stworzony rząd narodowy pod panowaniem emira Abduli albo jego brata Zaida. Anglicy mają mieć w każdym okręgu swoich doradców. Co się tyczy Żydów, mogliby oni przy takim stanie rzeczy korzystać z wolnej emigracyi lecz nie na podstawie uznania ze strony Arabów deklaracyi Balfoura. Projektodawca przypuszcza, że Anglia mogłaby mieć silny wpływ na kwestyę imigracyi.

Statystyka Biblioteki Narodowej w Jerozolimie.

Jerozolima. (ŻAT) Żydowska Biblioteka Narodowa jest stale wzbogacana. Znajdują się w niej książki ze wszystkich dziedzin wiedzy. Jako przykład podajemy następujące cyfry: Liczba dzieł filozoficznych i pedagogicznych — 2,254; socyologia i ekonomia — 2,280 dzieł; medycyna — 1914; judaistyka — 29,583. Razem posiada Biblioteka Narodowa w Jerozolimie — 60.838 dzieł w 72,059 tomach. W ubiegłym roku przybyło 9,716 dzieł w 12.258 tomach.

Prezydent Coolidge o odbudowie Palestyny.

New-Jork (ŻAT). Amerykański „Keren Hajessod" wysłał do prezydenta Coolidge'a list, w którym dziękuje mu za zainteresowanie, jakie prezydent okazuje sprawie Palestyny. Niedawno przesłał prezydent następującą odpowiedź: „Jak wiecie nieraz wypowiedziałem się w kwestyi palestyńskiej, i cieszę się niezmiernie, że moje słowa są słuszne zrozumiane przez tych, którzy prowadzą ruch syonistyczny w Ameryce.

Konferencye „Agudy".

Kowno. Konferencya „Agudy" na Litwie odbędzie się 18 lutego.

* * *

Zurych. Szwajcarska „Agudas Isroel" odbyła konferencyę 14 szwat w Baden (Aargan).

Ś.p. Zew Jawec.

Z Londynu nadeszła wiadomość o śmierci znanego hebrajskiego uczonego i pisarza, Zew Jaweca, który zmarł tam ubiegłego czwartku w 76 roku życia.

Zmarły był jedną z najwybitniejszych postaci kierunku ortodoksyjnego w literaturze hebrajskiej a zarazem jednym z duchowych przywódców „Mizrachi". Gruntowny historyk świetny stylista hebrajski i pedagog, a przytem nieprzeciętny publicysta, był Z. Jawec jedną z tych dziwnych wszechstronnych jednostek, których życie żydowskie na przełomie dwóch epok wydało.

Zew Jawec urodził się w Polsce niedaleko Łomży w roku 1848. Jako syn zamożnych rodziców odebrał staranne wychowanie żydowskie, które uzupełnił później ogólnem wykształceniem. Pracę publicystyczną rozpoczął jeszcze w Smolenskina „Haszacharze", w którym wystąpił z całym szeregiem artykułów w ruchu „Chibat—Cijon". Znane są jednak szczególnie jego artykuły drukowane w „Kneset Izrael" w których występuje z myślą stworzenia wykształconej ortodoksyi żydowskiej, któraby miała wpływ na młodsze pokolenie i zapewniła w ten sposób duchową spoistość żydostwa. W r. 1891 przenosi się Jawec do Palestyny, gdzie piastuje — na prośbę Rotschilda — urząd rabina w kolonii „Zichron Jaakow". Tu wydaje czasopismo „Haarec" (później zmienił nazwę na „Mi Jeruszalaim", „Pri Haarec") i piękną hebrajską chrestomatyę dla dzieci: „Tal Jaldut". Jako kierownik szkoły w „Zichron Jaakow" pisze dzieło historyczne — pomyślane z początku jako podręcznik szkolny — pt. „Dzieje narodu żydowskiego".

Po kilku latach wraca do Europy i osiada w Wilnie, gdzie redaguje „Mizrachi" i wydaje cały szereg rozpraw historycznych. Z początkiem wojny wyjechał do Londynu, gdzie pracuje dalej na polu nauki żydowskiej.

Ze śmiercią Zew Jaweca schodzi do grobu jedna z tych postaci, która w życiu intelektualnym żydostwa ostatnich lat odgrywała niepoślednią rolę. Cześć Jego pamięci!

„Złota księga"

Odwiedziny u p. Anitty Müller.

Po wielotygodniowym pobycie w Palestynie powróciła p. Anitta Müller-Cohenowa przed niedawnym czasem do Wiednia. Nie mogliśmy sobie odmówić tej przyjemności, by nie odszukać tej wybitnej osobistości żydostwa wiedeńskiego i nie porozmawiać z nią o przeżyciach jej w Erec Izrael. Musieliśmy przytem stoczyć ciężką walkę konkurencyjną, ponieważ dzieci p. Cohen kładły się właśnie do łóżeczka i za dyplomatycznem pośrednictwem służącej przyrzekały wypowiedzieć wojnę snowi, wrazie gdyby mamusia nie przyszła natychmiast i nie opowiedziała dalszego ciągu bajeczki o krainie cudów... Palestynie. Ponieważ jednak w przeciwieństwie do dzieci p. Cohen nie jesteśmy w tem szczęśliwem położeniu, i nie możemy co wieczora słuchać pięknych opowiadań, otrzymaliśmy pierwszeństwo. I tak usłyszeliśmy historyę prawdziwej „Złotej księgi".

W dalekiej krainie Żydów znajduje się miasto. Ci, którzy je zwiedzili powiadają, że jest to najpiękniejsze miasto. W każdym razie przez Żydów jest ono najbardziej ukochane. W mieście Jeruzalem znajduje się wiele minaretów, krzyżów..., lecz mało tego, coby było własnością żydowską. Co najwyżej mur płaczu... Tam Żydzi wylewają swe żale i łzy w Tisza b'aw nad przeszłością. O przyszłości mówi się na wsi w żydowskich koloniach. Kiedy zapytasz się tu dzieci szkolnych, bawiących się na łące do kogo należy ziemia, kto zbudował świątynie i kto utrzymuje wodociągi —zawsze otrzymasz tę samą odpowiedź: „Żydowski Fundusz Narodowy". Skoro zadasz w Jerozolimie pytanie, dokąd przeniesiono główne biuro Żydowskiego Funduszu Narodowego z Haagi i gdzie znajduje się Dom tej potężnej wielkiej instytucyi. to wskażą ci na grecką kolonię, gdzie w skromnym schludnym domku mieszka ta bogini, która Żydom ich kraj odbudowuje a zato od nich nawet własnego domu otrzymać nie może.

Zewsząd wieje ku nam z tych prostych, zwykłych pokoi porządek i czystość. Sprzęty i ludzie są tu tak bardzo poważni, jakgdyby byli świadomi, że są narzędziem historyi ukształtowania przyszłości narodu żydowskiego. Wchodzimy do pokoju, gdzie bije serce światowej Organizacyi syonistycznej, do gabinetu Ussyszkina, kierownika Funduszu Narodowego. Na ścianach portrety mężów, co pracę swego życia poświęcili Żyd. Funduszowi Narodowemu; Herzla, Schapiry i wielu innych. Na wysokim stoliku pod szklanną osłoną, którą z trudem może dwóch mężczyzn podnieść spoczywa skarb nad skarby, jedyne odznaczenie, jakie naród żydowski swoim najlepszym nadaje, godło jego majestatu: Złota Księga.

Pozostanie „Złotą Księgą" — jakkolwiek jest ich dwie. Pierwsza i druga, jak królowe następują po sobie. Pierwsza księga jest pełna. Wielkie folianty są gęsto zapisane. Niezliczone razy występuje w niej imię Herzla. Żydzi nie mają orderu pierwszej i drugiej klasy, lecz tylko „Złota Księgę". Stale wpisujemy w nią naszych największych. Wten sposób stają się u nas nieśmiertelnymi. Pierwsza Złota księga została sporządzona we Wiednia. Na jej oprawie promieniecje wschodzące słońce. Ten piękny symbol jest jedyną jej ozdobą. Pierwsza — jest nadzieja. Druga jest tej nadziei spełnieniem. Wykonano ją już w Palestynie. Na okładce wspaniałe ozdoby snycerskie z kości słoniowej, bogato wysadzane szlachetnym metalem i drogiemi kamieniami. Dzieło sztuki z Becalelu. Symbolicznym obrazem na drugiej księdze jest żydowski wieśniak z pługiem. Podczas cichych letnich wieczorów palestyńskich opowiadają, że właściwą Złotą księgą jest ziemia żydowskiej ojczyzny. A tam mo że się tylko żydowski wieśniak wpisać. Tak opowiadają! Czy tak jest istotnie?..

Wiedeń, w styczniu.

PRZEGLĄD PRASY.

Na gruzach Chjeno-Piasta.

Barwny korowód publiczności p. Głąbińskiego. — Obszarnicy i piastowcy jednoczą się w biadaniach na premiera. — Obawa przed asystą wojskową przy ściąganiu podatków. — Witos wypierany z własnych Wierzchosławic. — Opinia endeka i socyalisty o zmianie konstytucyi i ordynacyi wyborczej.

Kraków, 31 stycznia.

(M) Trafną ocenę minionych już na szczęście rządów Chjeno-Piasta zawiera ostatni numer miesięcznika „Droga“, ujmujący w 7 artykułach krytykę całokształtu tych 6-miesięcznych eksperymentów reakcyi dokonywanych na organiźmie, państwa. Oto barwny korowód zwolenników ósemki, przytoczony z jednego z artykułów „Drogi“:

„Nasza prawica... wszędzie i zawsze deklamuje patetyczne frazesy i szeroko macha rękami, jak prowincyonalny aktor, z obawy, by nie utracić swej publiczności, nie sprzeniewierzyć się jej gustom.

A publiczność p. Głąbińskiego jest okropna. Rozbrajająca w swej naiwności i potworna w swych instynktach. Ziemianie, trzęsący się z oburzenia, że rząd toleruje związki zawodowe robotników rolnych, i pragnący wygłodzić inteligencyę miejską. Przemysłowcy, uważający ministerstwo pracy za niepotrzebny wymysł ustawodawstwo ochronne pracy za bolszewizm lub protegowanie lenistwa, a wyciągający napastliwie rękę po kredyty skarbowe. Drobnomieszczanie, chcący zamknięcia zara na drugi dzień wszystkich sklepów i warsztatów żydowskich, jako siedlisko tandety i lichwy — i ryczący o swoje wyłączne prawo do paska. „Inteligencya“, wszędzie wietrząca spisek masońsko-żydowski i domagającą się rozwiązania wszystkich, prócz Zw. Lud. Nar., partyj politycznych i wszystkich związków i stowarzyszeń, które nie zostają pod patronatem hr. Adama Zamojskiego. Urzędnicy i „fachowcy“ wojskowi, upominający się o wolność kucia w mordę chamów, bo inaczej grozi Polsce nieuchronnie... kiereńszczyzna“.

Biada już nad utratą rządów to doborowe towarzystwo, a w pierwszym rzędzie obszarnicy, którzy wszak zawsze byli pupilkami rządu. Obecnie wystąpili oni z gwałtownym protestem przeciw premierowi Wł. Grabskiemu, a to z powodu znanej zapowiedzi, że w razie niepłacenia podatku rząd nie cofnie się przed użyciem asysty wojskowej przy egzekucyi i kwaterunku wojskowego w dobrach opornych płatników. Wściekłość ogarnęła obszarników, a o proteście ich onegdaj obszerniej pisaliśmy.

„Szlachetne“ to oburzenie znajduje należytą odprawę na łamach „Robotnika“, który stwierdza gołosłowność tych zapewnień o lojalności.

„Ach, — czytamy w „Robotniku“ — gdyby Min. skarbu, a i inne ministerya chciały przemówić bez osłonek. Jakiż przytłaczający materyał dowodowy przeciwko obszarnikom mogłyby ogłosić! Ale i bez tego czyż nie wiemy, jak to było z „dobrowolnem“ odstawianiem kontyngensu zbożowego? Czyż nie wiemy, jak to było ze szmuglowaniem zboża za granicę? Czyż nie wiemy, jak to było z podatkiem gruntowym? Czyż nie wiemy, jakie przywileje mają pp. agraryusze przy wszelkich podatkach? Czyż nie wiemy, że dotychczas obszarnicy płacą poprostu śmiesznie mało podatków w porównaniu do swojej zamożności i do — robotników?!“

Do chóru skarg i lamentów obszarników na ministra skarbu, który grozi kwaterunkiem wojskowym przyłącza się również organ „biednych“ chłopów — „Piast“, zbratany już widać na dobre z wielkimi panami z Poznańskiego. Spotykamy tu te same protesty i „argumenty“, tesame frazesy, że „najlepszym płatnikiem podatku jest chłop“!!! Biada więc organ p. Witosa, iż

„Nie zrobiono w tym okólniku żadnej uwagi, że sprawa nie dotyczy włościan. A więc liczyć się trzeba z tem, że prezydent Grabski posyłać będzie na wieś wojsko dla ściągania podatku majątkowego! Przeciwko takiemu stawianiu sprawy musimy się z całą stanowczością zastrzec. Ludność wiejska płaci i płaciła podatki wzorowo. Jeżeli gdzie tego nie było, to winę ponosiła nieudolność władz podatkowych, nigdzie prawie dobrze nie funkcyonujących, ale nigdy chłopi. Jest rzeczą stwierdzoną, że najlepszym płatnikiem podatku jest chłop. Dzisiaj wieś jest bez gotówki. Pieniędzy niema. Ludność jednak płaci podatki. Jest jednak mnóstwo wypadków, że zaliczki podatkowe wymierzone zostały w tej wysokości, iż niejeden nie jest w stanie ich zapłacić. Winę ponoszą znowu urzędy skarbowe. Czy na tych płatników myśli p. Grabski posłać wojsko?“

Jednak i ta demagogia nie pomoże już partyi p. Witosa, któremu na wsi coraz bardziej usuwa się grunt pod nogami. Partya jego ponosi konsekwencye dzikiego zbratania się z „Chjeną“, a liczba zwolenników nawet w rodzinnej wsi Witosa topnieje i odpada w stronę „Wyzwolenia“ i grupy Dąbskiego. Jak w pismach lewicowych czytamy,

„Dnia 20 i 27 bm. Związek Polskich Stronnictw Ludowych „Wyzwolenie“ i „Jedność Ludowa“ zwołał w Małopolsce Zachodniej dotychczasowej twierdzy Piastowców około 30 wieców. Na wszystkie wiece tłumnie zebrali się włościanie nigdzie nie zakłócono spokoju; w dyskusyi zabierali głos miejscowi chłopi występując wszędzie z inicyatywą potępienia „Piastowców“ w rezolucyach domagano się również powołania marszałka Piłsudskiego do armii oraz zjednoczenia ruchu ludowego. Charakterystyczną rzeczą jest, iż na zgromadzenie w Brzeźnicy pow. tarnowskiego zwołane przez posła Bujaka przyjechała delegacya chłopska z Wierzchosławic z prośbą, by poseł udał się tam na wiec. Gdy p. Bujak przybył na miejsce urodzenia b. premiera Witosa zabierało głos kilku chłopów przyczem wszyscy potępiali zdradę Witosa i zaprosili posłów Zw. stronnictw ludowych, aby częściej przybywali do Wierzchosławic. Na miejsce wiecu w Wierzchosławicach wybrano plac obok młyna, którego właścicielem jest p. Witos“.

Sic transit gloria mundi...

W dalszej dyskusyi nad sprawą zmiany konstytucyi przedstawiciel spokojnego odłamu endecyi pos. Zdziechowski wyraził pogląd, że

„powinny być przedsięwzięte wszelkie możliwe wysiłki, by Sejmowi zdolność do pracy zapewnić. Jeżeli nasza konstytucya nie przewiduje możności odwołania się do opinii kraju drogą wyborów w wypadku stwierdzonej niezdolności do pracy Sejmu, to brak ten w konstytucyi wypełniony być winien. Art. 26 konstytucyi, uzależniając decyzyę rozwiązania Sejmu od kwalifikowanej większości Sejmu czy Senatu, nie wystarcza. Zwiększenie więc prerogatyw Prezydenta Rzpltej w tym względzie wydaje się koniecznie, jako zmiana odnośnego paragrafu konstytucyi. Pan Prezes Witos wspomina o podniesieniu granicy wieku posłów, jak również i wyborców. Doświadczenie ubiegłe wskazuje, że niewątpliwie zmiany takie byłyby pożądane.

Zmniejszenie ilości posłów będzie trudniejsze do przeprowadzenia u nas, niż gdzieindziej“.

Natomiast przeciw jakimkolwiek zmianom konstytucyi wyraził się poseł Barlicki, prezes klubu PPS., stwierdzając, że

„zasady obecnej ordynacyi wyborczej, zabezpieczające czteroprzymiotnikowe prawo wyborcze, są dla socyalistów nienaruszalne i na zmianę w tej ordynacyi oni nie zgodzą się. Tak samo PPS. nie widzi żadnej potrzeby zmniejszenia ilości mandatów, uważając, że demokracye wszystkich krajów idą raczej w kierunku powiększenia ilości mandatów.

Również jest PPS. przeciwna rozszerzeniu praw Prezydenta Rzeczypospolitej. Stoi ona na stanowisku, że Polska o tyle będzie silną, o ile całe społeczeństwo będzie brało udział za pośrednictwem swoich posłów w sterowaniu Państwem. Moment rozwiązania Sejmu obecnego staje się coraz bardziej dojrzałym. Lewica nie będzie stawiała temu przeszkód, tembardziej, że p. Barlicki ma wrażenie, iż układ i stosunek myśli w społeczeństwie dozna zmiany na korzyść lewicy“.

Do P. T. Publiczności.

Z powodu dalszej zwyżki cen kosztów druku, papieru i t. d., zmuszone jest Wydawnictwo „Nowego Dziennika“ na równi z innemi pismami krakowskiemi do dalszego podwyższenia ceny pojedynczego egzemplarza, który począwszy od dnia dzisiejszego kosztować będzie

250.000 Mkp.

Wydawnictwo Nowego Dziennika czyni to dopiero teraz, podczas gdy cena egzemplarzy polskich pism warszawskich i lwowskich wynosi 250,000 Mkp już od dnia 20 bm., zaś pism żydowskich Mkp 400.000 (numera piątkowe Mp 600,000).

Interes publiczny pozwala nam żywić niepłonną nadzieję, że czytelnicy nasi ocenią należycie znaczenie, jakie posiada jedyny w dzielnicy naszej organ żydowski i nadal, intenzywnie i gorliwie poprą wydawnictwo nasze.

Wydawnictwo „Nowego Dziennika“.

Mecenas Lednicki przeciw Gazecie Warszawskiej.

Proces prasowy na tle politycznym

Warszawa. (Tel. wł.). W numerze 20-ym „Gazety Warszawskiej“ z dn. 20. stycznia 1920 r. wydrukowany został artykuł pn. „Pod adresem Ministra Sprawiedliwości“, którego autor przypisał znanemu działaczowi społecznemu p. Aleksandrowi Lednickiemu dopuszczenie się wobec Państwa Polskiego zdrady głównej i usiłowanie ucieczki z kraju przed grożącą odpowiedzialnością karną. Z powodu tego artykułu p. Lednicki pociągnął do odpowiedzialności redaktora „Gazety Warszawskiej“ p. Zygmunta Wasilewskiego za oszczerstwa w druku.

Wezwano do sprawy przeszło 100 świadków — przedstawicieli świata dyplomatycznego, jeneralicyi, palestry i arystokracyi polskiej, m. nimi jen. Hallera, Dowbór-Muśnickiego, Żeligowskiego, arcyb. Roppa, Romana Skirmunta, Adolfa Nowaczyńskiego i bar. Kronenberga.

Sąd proponuje stronom pogodzenie się, co jednak wobec zrzeczenia się przez oskarżonego Wasilewskiego udzielenia skarżącemu satysfakcyi, nie następuje. Z liczby 110 świadków nie stanęło do sprawy 44-ch, których jednak pełnomocnicy skarżącego po uprzedniej naradzie zrzekają się, wnosząc o rozpoznanie sprawy.

Po zaprzysiężeniu świadków i ugrupowaniu ich, co zajęło przeszło 2 godziny, składa wyjaśnienie osk. Wasilewski, który wyjaśnia, że artykuł pisał na podstawie kopii listu b. min. spraw zagr. w rządzie Kiereńskiego, Tereszczenki do Szebeki, gdy ostatni przebywał w Stokholmie, Tereszczenko w liście tym pisał, że ówczesny prezes Komitetu Nar. w Rosyi Lednicki zaproponował rządowi Kiereńskiego zawarcie odrębnego pokoju z Niemcami bez zgody koalicyi, z pozostawieniem Rosyi granic z r. 1914.

Pierwszy z kolei świadek Zeran potwierdza fakt przesłania listu Tereszczenki do Szebeki za pośrednictwem obecnego posła polskiego w Rumunii Biełowiejskiego.

Przy ogólnem napięciu zeznaje poseł Szebeko, który opowiada, że w r. 1917, Kiereńskij po klęsce swojej odwiedził go w Sztokholmie i żalił się, że Lednicki propozycyą odrębnego pokoju zrobił mu zawód.

Badany następnie jako św. Lednicki zaprzeczył, jakoby miał działać propozycyą swą na szkodę Polski, jak to podała „Gazeta Warsz.“ Chcąc się poinformować o sytuacyi w Polsce, bardzo często jeździł do Sztokholmu, gdzie spotykał się z rodakami z Kongresówki i Galicyi.

Pewnego razu spotkał się z hr. Roztworowskim z Jerzym Majerem, którzy zapewnili go, że społeczeństwo polskie i żydowskie stoi mocno na stanowisku niepodległości Polski.

Wówczas zwrócił się do Tereszczenki, gdyż podejrzewał, że zawrze odrębny pokój z Niemcami, co uważał za szkodliwe dla Polski, zaproponował zawarcie pokoju odrębnego Rosyi z Niemcami, na warunkach oczywiście korzystnych dla Polski.

Wobec wielkiej liczby świadków sprawa potrwa koło 10-ciu dni.

Zakres działania Nadzwyczajnego Komisarza dla spraw kredytu.

Jak wiadomo, Rada Ministrów dnia 28-go stycznia celem rozwinięcia akcyi pożyczkowej Państwa, osiągnięcia planowości i jednolitości w działalności państwowych i przez Państwo subsydyowanych instytucyi kredytowych, wreszcie rozbudzenie w organizacyi oszczędności społecznych, powołała przy Ministerstwie Skarbu Nadzwyczajnego Komisarza dla spraw kredytu publicznego i oszczędności społecznych. Komisarzem nadzwyczajnym mianowany został prof. Roman Rybarski.

Zakres działania Nadzw. Komisarza obejmuje:

a) opracowywanie wniosków, dotyczących wypuszczenia państwowych pożyczek długo i krótkoterminowych, konwersyi i konsolidacyi wypuszczonych już pożyczek i zobowiązań państwowych, zasad i warunków akcyi kredyt. państwa i instytucyi kredytow. państwowych i przez państwo subsydyowanych, reorganizacyi wzgl. fuzyonowania tych instytucyi wreszcie innych wniosków, dotyczących zadań wyszczególnionych w artykule pierwszym,

b) kierowanie akcyą rozsprzedaży emitowanych przez państwo pożyczek,

c) wgląd bezpośredni przez osoby delegowane w działalności instytucyi kredytowych państwowych i przez państwo subsydyowanych,

d) szerzenie ducha oszczędności pieniężnych w społeczeństwie i propagowanie lokaty w państwowych papierach procentowych.

Nadzwyczajny Komisarz dla spraw kredytu społecznego i oszczędności społecznych jest z urzędu przewodniczącym komitetów doradczych, którez jego inicyatywy i w składzie przezeń proponowanym powołane będą przez Ministra Skarbu do współpracy w sprawach wchodzących w zakres działania Nadzwyczajnego Komisarza.

Do współpracy Nadzwyczajny Komisarz może powoływać czynniki obywatelskie.

Nadzwyczajny Komisarz ma prawo bezpośredniego zwracania się do wszystkich władz, urzędów i instytucyi państwowych i społecznych oraz do osób prywatnych o informacye w sprawach, wchodzących w zakres jego działania. Wnioski swe i opinie przedkłada bądź Ministrowi Skarbu, bądź też innym dotyczącym władzom naczelnym.

Nadzwyczajny Komisarz podlega bezpośrednio Ministrowi Skarbu.

KRONIKA.

Kraków, 31 stycznia.

— **JUTRZEJSZY, DWUNASTOSTRONICOWY NUMER NOWEGO DZIENNIKA** zawierać będzie prócz bogatego działu gospodarczego następujące prace w dziale literackim: **Dr M. Kanfer: Józef Piłsudski jako człowiek. Aforyzmy D. M. Brandstättera. Awerczenki pełną humoru nowelkę: Pinchas Rosenberg, i opis pierwszego wjazdu Lenina do Moskwy.**

Żydowski Uniwersytet Ludowy „Tarbuth“.

Staraniem Kom. Okręgowego „Tarbuth“ powstaje w naszem mieście nowa placówka oświatowa. Zadaniem organizacyi Tarbuth jest szerzenie oświaty ogólnej i specyalnie żydowskiej w języku hebrajskim. Wobec starszych jednak nie władających jednak jeszcze dostatecznie językiem hebrajskim skłonna jest organ. Tarbuth do ustępstw i posługuje się też innymi językami. Z tego powodu w Uniwersytecie Ludowym wykłady odbywać się będą nie tylko w języku hebrajskim, lecz też i w języku żydowskim oraz polskim, tak, iż będą przystępne dla najszerszej publiczności. Podobne uniwersytety zaistniały już staraniem Kom. Okręgowego Tarbuth i w innych miastach zachodniej Małopolski (np. w Tarnowie).

Dla spraw Uniwersytetu Ludowego w Krakowie wyłonił się osobny Komitet, który objął piecze nad tą nową instytucyą. W skład komitetu wchodzą: Pani Drowa R. Lindenbaum—Horowitzowa, p. P. Leserówna, p. Klein, p. Nina Seidenfrauówna i p. Dr. Rosenfeld oprócz innych pań i panów.

Wykłady odbywać się będą w sali szkolnej przy ul. Brzozowa 5, 4 razy w tygodniu: w soboty, niedziele, wtorki i środy. Początek wykładów o godz. 7 i pół wiecz. punktualnie. Wykładać będą pp. Rapaport, Mifelew, Szmulewicz, Menachem, Silberring Dr. O. Herschdörfer, Dr. D. Bulwa, Dr. J. Feldhorn, Prof. Dr. J. Metallman, Prof. Dr. A. Brossowa, L. Leinkram, R. Pfeffer i inż. Zimmermann.

Prawie wszystkie wykłady będą stanowiły cykl 2—3 pojedynczych wykładów; Każda jedna godzina będzie stanowiła zamkniętą w sobie całość.

Wszystkie inne szczegóły będą ogłoszone osobnymi afiszami.

Otwarcie nastąpi w sobotę 2 lutego o godz. 7½ wiecz.

Program pierwszego tygodnia obejmuje następujące wykłady:

W sobotę, 2 lutego: p. B. Zion Rapaport: Jeremiasz jako człowiek i prorok (po hebrajsku).

W niedzielę 3 lutego: Dr. O. Herschdörfer: O sztuce żydowskiej (z ilustracyami).

We wtorek 5 lutego: Dr. Juliusz Feldhorn: Literatura renesansu we Włoszech (pierwsza część).

We środę 6 lutego: p. Rafał Pfeffer: Od waloryzacyi do nowej waluty (pierwsza część).

Pierwsza serya wykładów trwać będzie do 6-go kwietnia b. roku.

— **W CZYTELNI TOWARZYSKIEJ** odbędzie się w niedzielę 3 lutego br. o godz. 9 wiecz. zebranie towarzyskie członków, z powtórzeniem programu sylwestrowego.

— **WZMOŻONY RUCH PARCELACYJNY W OKRĘGU KRAKOWSKIM.** Okręgowy urząd ziemski w Krakowie, po częściowem przejęciu agend urzędu ziemskiego w Przemyślu obejmu je obecnie swą działalnością 52 powiaty polityczne (starostwa), czyli 11 powiatowych urzędów ziemskich łącznie ze Spiszem i Orawą. Mimo zwiększonego zakresu działania urzędu krakowskiego, personal kancelaryjny nie uległ zwiększeniu, jedynie przydzielonych zostało z Przemyśla dwóch inżynierów, jako siły techniczne. W ostatnich miesiącach okręgowy urząd ziemski stanął wobec olbrzymiego nawału pracy wskutek nader wzmożonego ruchu parcelacyjnego ze strony właścicieli ziemskich, potrzebujących gotówki na zapłatę zwaloryzowanego podatku majątkowego. Silniejszy ruch parcelacyjny zaznaczył się zwłaszcza w środ. Europie.

— **DOWÓD OSOBISTY KOSZTUJE 1 MILION.** Ministerstwo spraw wewnętrznych zarządziło z dniem 1 lutego br. podwyższenie opłaty pobieranej za dowód osobisty z 200.000 Mk na 1 milion mk.

— **OPÓŹNIENIA POCIĄGÓW.** W dniu wczorajszym wskutek opadów śnieżnych pociągi nadeszły do Krakowa od strony Lwowa i Warszawy ze znacznem opóźnieniem. Popołudniu ruch był normalny.

— **JAK DROŻAŁ CHLEB W STYCZNIU?** W ciągu miesiąca stycznia br. podwyższono w Krakowie ceny chleba 7-krotnie. Dnia 3 stycznia podniesiono cenę 1 kg chleba z 210 tysięcy na 250 tysięcy mp, dnia 6go na 265 tysięcy, a potem dzień po dniu na 320 i 400 tysięcy mp, w dniu 11 1 kg chleba podrożał na 440 tys. mp. dnia 18 na 480 tysięcy mp, zaś dnia 22 stycznia na 550 tysięcy mp. Od tego dnia cena chleba nie uległa zmianie. W porównaniu z miesiącem grudniem ub. roku chleb drożał rzadziej, jednak skoki były znacznie większe. Podczas gdy w ciągu grudnia cena chleba wzrosła o 100 procent, wzrost ten w ciągu stycznia wyniósł ponad 160 procent, przyczem największe podwyżki przypadają na pierwszą połowę stycznia.

— **KREDYT NA CUKIER.** Jak się dowiadujemy, P. K. K P udzieliła gminie krakowskiej i kooperatywom kredytu w wysokości 60 miliardów marek na pokrycie należytości za cukier z kontyngentu styczniowego. Wczoraj odbyła się w tej sprawie konferencya kierowników konsumów i związków, na której dokonano podziału kredytu, przyczem uchwalono wstrzymać się z rozdziałem cukru do czasu otrzymania odpowiedzi z Warszawy na żądanie obniżenia cen cukru.

— **CHOROBY ZAKAŹNE GRASUJĄ.** Epidemia szkarlatyny, o której ponownem ukazaniu się niedawno donosiliśmy, dotychczas nie wygasła i szerzy się nadal szczególnie wśród dziatwy szkolnej. Ponadto szerzy się nagminnie wśród dzieci, której przebieg jest dokuczliwy. Również od czasu ostatniej odwilży wiele osób w Krakowie zapadło na złośliwą grypę, która w niejednym wypadku kończy się zapaleniem płuc. Na grypę chorują przeważnie osoby starsze.

— **TRAMWAJ JUTRO DROŻEJE.** Z dniem jutrzejszym, tj. 1 lutego wchodzi w życie nowa, podwyższona przeciętnie o 50 procent taryfa tramwajowa. Według nowej taryfy zwykły bilet jazdy kosztować będzie 300 tysięcy mp., bilet ulgowy dla urzędników, robotników i wojskowych 200 tysięcy mp., bilet dla dzieci i młodzieży szkolnej 100 tysięcy mp., należytość za przewiezienie pakunku 300 tysięcy mp., karta abonamentowa ważna bez dopłat na cały luty 25 milionów mp. Dopłata do dawnych bloczków przyjmowana będzie w dyrekcyi tramwajowej do dnia 3 lutego włącznie, do którego to dnia stare bilety zachowują ważność.

— **NOWORODEK W TRAMWAJU.** Wczoraj około godziny 5-tej popołudniu w jadącym w stronę dworca osobowego wozie tramwajowym na linii Nr. 1 zdarzył się w Rynku głównym oryginalny wypadek. Jedna z pasażerek nagle zasłabła, a gdy publiczność pospieszyła jej z pomocą rozległo się kwilenie noworodka, który przyszedł na świat w wozie tramwajowym. Wezwano pogotowie ratunkowe, a tramwaj opróżniony z publiczności zajechał na boczny tor, gdzie lekarz pogotowia udzielił matce i nowonarodzonemu chłopcu pierwszej pomocy. Karetka pogotowia przewiozła następnie matkę z dzieckiem na klinikę ginekologiczną.

— **OSZUKANE EMIGRANTKI.** Wczoraj zgłosiły się w policyi Katarzyna Grześ z Ryglic i Eleonora Płazia z doniesieniem, że jakiś mężczyzna przystąpił do nich na dworcu kolejowym i gdy dowiedział się, że obie jadą do Ameryki, zaofiarował im swe usługi zapewniając, że ułatwi im starania o uzyskanie miejsc na statku. W tym celu pobrał od łatwowiernych kobiet 122 dolary i 83 milionów mp., a nawet kosz z bielizną, 2 pakunki z żywnością i 2 karty okrętowe, poczem ulotnił się w niewiadomym kierunku.

Jak stwierdzono, mężczyzna ów nazywa się Antoni Kraś i jest krewnym jednej z poszkodowanych. Za oszustem rozesłano listy gończe.

TEATR IM. J. SŁOWACKIEGO.

Czwartek: „Ptak“ Jerzego Szaniawskiego (nowość).

Piątek: „Ptak“.

TEATR BAGATELA.

Czwartek: „Prawda w winie“.

Piątek: „Prawda w winie“.

„OPERETKA“.

Piątek: „Katja tancerka“.

REPERTUAR KIN

WANDA: „Los kobiety“.

REDUTA: „Tajemnica apartamentu Nr. 29“.

Z KRAJU.

Echa pożaru w Drohobyczu.

Drohobycz (Kor. własna T.) Ofiarą strasznego **pożaru**, o którym „N. Dz.“ już donosił padł w części gmach „Żydowskiego Domu sierót“; spalił się dach gmachu oraz cała odzież i bielizna sierót. Akcyą ratunkową kierował nadzwyczaj dzielnie — osobiście prezes Towarzystwa „Żydowski Dom sierót“ p. dyrektor Metris. Szkoda wynosi kilkanaście tysięcy dolarów. Tego samego dnia odbyła Egzekutywa miejscowej organizacyi syonistycznej posiedzenie, na którem uchwalono wezwać ośrodkami n[illegible] urach miasta towarzyszy partyjnych do skł[illegible]dania jak najhojniejszych datków na odbudowę dachu i sprawienie sierotom odzieży i bielizny.

W niedzielę odbył Zarząd „Żydowskiego Domu sierót“ wspólnie z reprezentantami Kahału posiedzenie, na którem uchwalono: 1) wydać odpowiednią odezwę do żyd. ludności, 2) wysłać na ręce jednego z posłów żyd. memoryał do Rządu w sprawie udzielenia a) subwencyi na odbudowę „Żydowskiego Domu sierót“ b) bezprocentowej pożyczki 40,000.000.000 Mp. na przeciąg dwu lat, 3) zorganizować zbiórkę od domu do domu, 4) urządzić we czwartek 31 stycznia koncert. Na posiedzeniu złożyli zebrani większe datki szczególnie pp. Ch. H. Wechselberg, Dyr. Metris, nadinżynier Bauer i inni.

Jak się dowiaduję, ofiarowali urzędnicy „Galicyi“ przez czas odrestaurowania „Domu sierót“ (co potrwa 2—3 miesięcy) 2% swojej pensyi. Również robotnicy żyd. „Galicyi“ ofiarowali jedną szychtę, co razem wyniesie kilka miliardów.

—o—

NOWI WOJEWODOWIE. Sprawa nominacyi wojewodów, która znajdowała się na porządku dziennym wczorajszej rady ministrów, nie została załatwiona z tego względu, że premier Grabski postanowił uprzednio porozumieć się z przedstawicielami stronnictw. Na stanowisko wojewody białostockiego wysuwany jest p. Kolankowski, na województwo śląskie p. Wachowiak.

WYJAZD P. DAROWSKIEGO. P. min Darowski wyjeżdża do Moskwy na stanowisko posła Rzeczypospolitej dnia 8 lutego.

ZWROT OPŁAT ZA WPISY SZKOLNE. Nowa ustawa uposażeniowa gwarantuje funkcyonaryuszom państwowym i wojsku zwrot opłat za wpisy szkolne. Obecnie zbliża się koniec pierwszego półrocza bieżącego roku szkolnego i w dniu 1 lutego br. rodzice muszą wnieść nowe opłaty. Wobec tego Ministerstwo Skarbu okólnikiem L. 4479—D B I. stwierdziło, że w sprawie tej obowiązują dotychczasowe przepisy — a władze wojskowe wysłały polecenie, aby zapomogi na ten cel były bezzwłocznie wypłacone, o ile podania odnośne odpowiadają zasadniczym warunkom, ogłoszonym swego czasu w Dzienniku Rozkazów Wojskowych.

MLEKO Z WODĄ. Sąd w Łodzi rozpoznawał w ciągu jednego dnia aż kilkanaście spraw przeciw okolicznym włościanom i łódzkim handlarzom o sprzedaż mleka z wodą. Woda była przez niektórych z tych oszustów dolewana tak obficie, że na 40 procent mleka było 60 procent wody. Wszystkich skazano na grzywny w wysokości od 5 milionów do 20 milionów marek.

DROBNE WIADOMOSCI ŻYDOWSKIE.

NOWYM PREZYDENTEM BERLIŃSKIEGO KAHAŁU został wybrany adw. dr. Stern (z frakcji liberalnej). Wice-prezydentami wybrano: adw. dra Klee'a (syonista) i Lewińskiego (przewodniczącego frakcyi konserwatywnej).

STATYSTYKA ŚMIERTELNOSCI WŚRÓD ŻYDÓW WIEDEŃSKICH wykazała, że w r. 1923 zmarło we Wiedniu 884 Żydów. Ogólna liczba zmarłych mieszkańców wiedeńskich w 1923 r. wynosi 12,087. Śmiertelność wśród Żydów wyraża się w 7 proc., podczas gdy w stosunku do całej ludności Wiednia blisko 15 proc.

NOWA GWIAZDA MATEMATYCZNA UKAZAŁA SIĘ wśród żydostwa amerykańskiego. O młodym studencie żydowskim Benjaminie Lindfeldzie wyrażają się profesorzy, że jest geniuszem na polu matematyki i przepowiadają, że Ameryka będzie kiedyś dumna z niego. Przyznają oni, że wiadomościami przerósł on ich znacznie i zwracają się do Żydów amerykańskich, aby mu umożliwili wyjazd do Europy na dalsze studya u prof. Einsteina.

Grupa Żydów zainteresowała się Lindfeldem i zebrała fundusze, które pozwolą Lindfeldowi

Przegląd gospodarczy.

Pożyczka zagraniczna dla przemysłu polskiego

Przeznaczona na spłatę podatku majątkowego.

Ogólne zebranie związku przemysłu włókienniczego w państwie polskiem powzięło uchwałę, wzywającą zarząd do wystąpienia wobec ministra skarbu z prośbą o przyjmowanie listów funtowych przy spłacie podatku majątkowego. Jednocześnie najpoważniejsze zakłady przemysłu bawełnianego i wełnianego zwróciły się do Towarzystwa kredytowego polskiego przemysłu, z prośbą o udzielenie pożyczek. — Również zarząd krajowego związku przemysłu włókienniczego zwrócił się do T. K. P. P., w imieniu swoich członków z prośbą o udzielenie pożyczek w listach funtowych.

Tak więc, przemysł włókienniczy, który dotychczas biernie odnosił się wobec możliwości uzyskania kredytów przez T. K. P. P. zmuszony obecnemi stosunkami gospodarczemi gremialnie zgłosił swój akces.

Sprawa pomieszczenia listów przedstawia się po myśli. Wysiłki są podjęte w trzech kierunkach.

1) Zdaje się nie ulegać wątpliwości, iż min. Grabski wyda w najbliższym czasie rozporządzenie w sprawie przyjmowania listów przy spłatach podatku majątkowego. Dyskusya na ten temat odbywa się obecnie w departamencie kredytowym ministerstwa skarbu. Pomyślne rozwiązanie tego zasadniczego postulatu będzie miało poważne znaczenie również na przebieg toczących się obecnie pertraktacyi z zagranicą w sprawie sfinansowania listów funtowych przez tamtejsze koncerny bankowe.

2) Jeden z najpoważniejszych banków warszawskich zamierza podjąć szeroko zakrojoną akcyę celem stworzenia zagranicznej grupy finansowej, która przejęłaby realizacyę listów zastawnych T. K. P. P.

3) Wreszcie, niezależnie od tego, pewne wybitne angielskie koła finansowe zdradzają wielkie zainteresowanie listami T. K. P. P.

Wyniki tych zabiegów będą już wiadome w najbliższym czasie. Zdaje się nie ulegać wątpliwości, iż obecnie sprawa listów funtowych Towarzystwa kredytowego polskiego przemysłu, które przedstawiają dla włókiennictwa wielkie możliwości uzyskania taniego i dogodnego kredytu długoterminowego weszła obecnie na konkretne tory.

Wznowienie wkładów w złotych polskich

na książeczki oszczędnościowe w P. K. O.

Z dniem 1-go lutego 1924 r. podejmuje Pocztowa Kasa Oszczędności przyjmowanie wkładów oszczędnościowych, notowanych w walucie złotej, na następujących warunkach:

Wkłady oszczędnościowe notowane w walucie złotej przyjmują: kasa PKO. w Warszawie, kasy oddziałów PKO. w Poznaniu, Katowicach i w Krakowie (w Krakowie od 1 marca br.), tudzież urzędy pocztowe w miejscowościach, gdzie jest telegraf państwowy.

Wkłady będą zapisywane w książeczkach wkładkowych PKO. w walucie złotej, wypłaty zaś będą uskuteczniane w markach polskich podług kursu giełdowego 6 proc. bonów skarbowych. Kurs będzie ustalony **każdej soboty** według notowań na giełdzie warszawskiej na cały następny tydzień od poniedziałku.

Najwyższą stawkę wpłat w jednym dniu na jedną książeczkę wkładową ustalono na 100 (sto) zł., wypłat doraźnych w urzędach pocztowych — na 10 (dziesięć) zł., a w kasach oddziałów PKO. w Poznaniu, Katowicach i w Krakowie — na 50 (pięćdziesiąt) zł.

Ogólna wysokość wkładek oszczędnościowych na jedną książeczkę nie może przekraczać 5,000 (pięć tysięcy) zł.

Kwoty przekraczające 10 zł., tudzież całkowite oszczędności, nawet poniżej 10 zł., mogą być wypłacone w urzędach pocztowych tylko po uprzedniem wypowiedzeniu w PKO. w Warszawie.

Przekazy na wpłaty z rachunków oszczędnościowych PKO. w walucie złotej będą opiewać na marki, przyczem będzie wymieniona ilość złotych, która należy odpisać z książeczki wkładkowej.

Kwoty, przekazane do wypłaty, będą przeliczane według kursu dnia przeliczenia i wystawienia przekazu.

Wypowiedzenie wkładki, zapisanej w walucie złotej, będzie uwzględniane dopiero piątego dnia po złożeniu.

Do czasu wprowadzenia w obieg waluty złotej jedna osoba może posiadać dwie książeczki wkładkowe PKO. t. j. jedną na walutę markową i jedną

PRZEMYSŁ

HUTY SZKLANE PRZECIW PODATKOM WĘGLOWYM. Związek hut szklanych przedłożył ministrowi przemysłu i handlu memoryał w sprawie sytuacyi w przemyśle szklanym. Stagnacya zagraża również i tej dziedzinie, która przy pełnej pracy około 80 mniejszych i większych hut szklanych w Polsce, jest zdolna do ekspor[illegible] w 50 procent produkcyi. Utrudnieniem eks[illegible]towym jest w tej chwili podatek węglowy, odgrywający dla przerobu hutniczego ważną rolę, oraz 2 i pół procent podatek obrotowy. Związek domaga się zniesienia tych podatków, aby utrzymać zdolność eksportową.

PRZEMYSŁ GARBARSKI W POLSCE. Przemysł garbarski znajduje się obecnie w dosyć trudnym położeniu. Wpływa na to przedewszystkiem brak środków obrotowych, a w szczególności dewiz zagranicznych. Pomimo, że kraj posiada dosyć znaczną ilość surowca jednak garbarstwo polskie opiera się w znacznej części na przerobie skór surowych, przywożonych z zagranicy. Podstawowych materyałów do tego przemysłu za wyjątkiem kory dębowej dostarcza również zagranica.

RATYFIKACYA UMOWY Z FINLANDYĄ. Prezydyum Rady Minisrtów rozesłało do wszystkich ministerstw wniesiony przez ministra spraw zagranicznych projekt ustawy w przedmiocie ratyfikacyi traktatu handlowego i nawigacyjnego z Finlandyą, podpisany w Warszawie dnia 10 października 1923 r. Sprawa ta będzie przedmiotem obrad na jednem z najbliższych posiedzeń. Zarazem pod względem politycznym jak i gospodarczym zawarcie traktatu handlowego z Finlandyą ma dla Polski doniosłe znaczenie. Pod względem politycznym jest to konkretne zbliżenie się z jednem z państw bałtyckich, zaś pod względem gospodarczym jest to podtrzymaniem i dalszem rozwinięciem na szeroką skalę stosunków gospodarczych z krajem, w którym Polska ma szanse zapewnić sobie coraz szerszy rynek zbytu.

KANAŁ WĘGLOWY SLĄSK-BAŁTYK. Jak się dowiadujemy, w Warszawie ma powstać spółka akcyjna budowy dróg wodnych w Polsce. Ze względu na projekt kanału węglowego Śląsk—Bałtyk via Warszawa i Poznań, z którą ta sprawa się łączy, kwestya ta wzbudziła bardzo szerokie zainteresowanie sfer gospodarczych.

GROŹNY KRYZYS W ŁODZI. Sytuacya w przemyśle włókienniczym w Łodzi komplikuje się coraz bardziej. Odbiorcy prowincyonalni przed terminem płatności weksli wycofują się z tranzakcyi, zwracając towary do składów fabrycznych. Pojawiają się pierwsze niewypłacalności wśród kupców. W branży ekspedycyjnej ruch spadł do 10—15 proc. co dowodzi skali zastoju. Według przewidywań przemysłowcy łódzcy nie będą w stanie uiścić raty podatku majątkowego. Ograniczenie pracy w przemyśle wełnianym dosięgło 43 proc., w bawełnianym 40 proc. Sytuacya jest niezmiernie naprężona.

BRUTTOWCY ŻĄDAJĄ WALORYZACYI. Związek Bruttowców złożył do rąk ministra przemysłu i handlu memoryał domagający się zwaloryzowania należności za ropę bruttową, wypłacanych przez rząd z tytułu sekwestru tej ropy na potrzeby rafineryi państwowej.

FINANSE

O ZMNIEJSZENIE ILOŚCI PROCESÓW SKARBOWYCH. Celem ograniczenia liczby takich procesów Skarbu Państwa, w których wartość przedmiotu sporu nie stoi w odpowiednim stosunku do nakładu pracy i czasu wymaganego do prowadzenia sporu, Min. Skarbu upoważniło Izby Skarbowe Dyrekcye ceł itp. do odstępowania od dochodzenia, w drodze sądowego sporu takich roszczeń Skarbu Państwa, których wartość w dniu powstania roszczenia nie dosięgła wartości jednego złotego polsk. Upoważnienie powyższe dotyczy jedynie prywatnoprawnych roszczeń Skarbu Państwa.

Z giełdy.

Kraków, 30 stycznia.

Rynek akcyj okazał dziś znaczne ożywienie. Zaznaczona już przedtem lekko tendencya mocniejsza, wystąpiła dziś na jaw dość silnie. Z wyjątkiem papierów arbitrażowych, których kurs zależy od walut, wszystkie prawie papiery znacznie zwyżkowały.

Po giełdzie robiono: Jaworzno 128—131.000, po 25 sztuk 123—125.000, Gazy wschodnie 100.000—80.000, Azot 2800—2900, Nitrat 1800—1700, Len 4800—4700, Węglówki 290 do 255, Lokomotywy 8000—8100, Nafta Krosno 19.000, Chybie 43.000—48.000, Gloria 1500 płacono, Elektrownia na Sanie 1200—1000, Tehate 10.000 płacono, Polski Bank Kresowy 550.

Waluty i dewizy w obrotach bankowych. Waluty: Dolary 9100, 9125, 9150, korony czeskie 258. 257. Czeki: Nowy Jork 9050—9100, Zurych 1580, Praga 259—261, Wiedeń 129.

Akcye bankowe, handlowe i przem.:

	Transakcye	
	30 I.	29 I.
Polski Bank Przem. I-VIII	2425—2500	2300—2500
Bank Hipoteczny	3400	3200
Bank Małopolski	3000—3300	2800
Ziemski Bank Kredyt.	1800—2100	1700—1750
Powszechny Bank Kred.	500	425—450
Bank Komercyalny I—IV	700—815	675
Bank Zw. Sp. Zarobkow.	21000-23500	20000-20500
Polskie Tow. handl.	2350—2650	2000—2150
Handl. Sp. akc. „Impex“	150—160	140—150
„Pharma“ Mag. Jawornicki	2900—3100	2700—2800
Tow. han. Bracia Rolniccy	600	—
„Polski Glob“	650—700	—
C. Hartwig, Poznań	—	—
Żegluga Polska	625—700	600
Warsz.Tow.Trans.i Żeglugi	—	—
Zieleniewski I—IV	47000-50000	51500-53000
H.Cegielski, Poznań	2800—3500	2560—2800
Parowozy I-III.	3000—3200	2450—2750
„Automotor“ fabr.samoch.	—	—
„Lemiesz“ fabr.masz.roln.	—	—
Modrzejewskie Zakł. G. H.	—	—
„Trzebinia“ żel.	4000—4400	3700—3800
Zakłady amunic. „Pocisk“	5400—5475	5500—5525
Huta żelazna, Kraków	—	—
„Górka“ fabryka cementu	79500-83000	80500-83000
Sierszańskie Zak. Gór. S. A.	27500-28000	27500-28000
„Topege“ Tow. dla prz. gór.	14500-15250	14500-15000
Ska akc. przem. naft. i g. z.	—	—
Karpackie Tow. naftowe	—	—
Akc. Tow. naft. „Galicya“	—	—
A. T. dla przem. oleju skal.	—	—
Polska Nafta	2800—2850	2500—2550
„Pokucie“ Naft. Sp. akc.	1800—2000	1700
„Oikos“ T. A.	—	—
„Strug“ Przem. drzewny I.	8200	7000
„Pezet“ Powsz. zakł. bud.	—	—
Syndykat koszyk. Kraków	1000—1150	800—1000
Fabr. przet. d. w Trzebini	—	20000
„Agrochemia“	—	—
„Krakus“ zj. fab. prz. wyak.	7500—8100	6400—6500
Fabr. cukru w Chodorowie	25500-29500	25000-26000
A. Piasecki	5000	—
Fabr. porcel. w Ćmielowie	9000—11500	8000—8800
Elektr. w Sierszy I-IV	1900—1950	1700—1800
S. W. Niemojewski	3650—4000	3550—3600
Fabr. kapeluszy w Myślen.	—	—

Giełda warszawska

Giełda warszawska z dnia 30 b. m. (PAT) **Dolary Stanów Zjedn. tranz. 9,550.000—9,475.000 frank złoty w kupnie 1,842.000, bony złote 1,400.000—1,450.000, pożyczka złota ——. milionówka ——.**

Czeki: Belgia tranz. 380500, Berlin tranz. ——— Gdańsk tranz. ——, Holandya tranz. 3500000, Londyn tranz. 41,400.000—41,900.000, Nowy Jork tranzakcya 9,200.000, Paryż tranz. 425000—431000, Praga tranz. 270750—268200, Szwajcarya tranzakcya 1620000—1575000, Wiedeń tranz. 134, Włochy tranz. 408000.

Giełda berlinska

Końcowe kursa dewiz w Berlinie z 30 bm. (PAT) cyfry w milionach Amsterdam 1561088 Buenos Aires 1556600, Bruksela 172568, Chrystiania 570570. Kopenhaga 678300, Sztokholm 1100243, Helsingfors 104286 Włochy 183041 Londyn 17,855.250, Nowy York 4,189.500, Paryż 192767, Szwajcarya 725182, Hiszpania 530670, Japonia 1265325, Belgrad 47979, Rio de Janeiro 458860, Wiedeń 59161, Praga 121196, Budapeszt 144388, Sofia 28925.

Giełda zurychska.

Zurych, 30 stycznia PAT. Zamknięcie giełdy. Holandya 215.60, Nowy Jork 579, Londyn 24.62, Paryż 26.37, Medyolan 25.12, Praga 16.76½, Budapeszt 00.204, Bukareszt 2.95, Belgrad 6.65½, Sofia 4.14, Warszawa —.—, Wiedeń 000.81½, austr. korona stemplowana 000.81½.

Marka polska w Zurychu.

Zurych 30 1. PAT. Szwajcarski Bankverein no**wał dziś nieoficyalnie Warszawę** 0000000 000000.

Afera naftowa w Stanach Zjednoczonych

Wiedeń, 30. 1 PAT. Neues Wiener Tagblatt donosi z Waszyngtonu: Afera byłego ministra spraw wewnętrznych Falla zatacza coraz szersze kręgi i przybiera rozmiary przesilenia rządowego. Senator Walsh zażądał unieważnienia sprzedaży państwowych terenów naftowych, przy których pośredniczył Fall. Oświadczył on na posiedzeniu senatu, że jeżeli amerykański minister marynarki Denby, który również podpisał zakwestyonowaną umowę do poniedziałku dobrowolnie nie ustąpi, wówczas wniesie on w senacie wniosek wzywający go do dymisyonowania. Według informacyi z kół miarodajnych oczekują tam, że prezydent Coolidge w ciągu tego tygodnia jeszcze unieważni umowy zawarte z grupą Sinclair-Dohney. Sądzą, że będzie wdrożone także śledztwo sądowe o oszustwo. Opinia publiczna przyjęła z zadowoleniem wiadomość, że prezydent Coolidge zamierza postąpić w danej sprawie z całą bezwzględnością. W prasie omawiany jest również los koncesyi naftowych Sinclair — z Persyi, albowiem w sytuacyi jaka obecnie powstała Sinclair nie zdoła uzyskać dla Persyi pożyczki dolarowej, od których zależną jest koncesya.

Wymiana pism między Macdonaldem a Poincarem.

O poprawę stosunków angielsko-francuskich.

Londyn. PAT. Macdonald wystosował za pośrednictwem ambasadora angielskiego w Paryżu do Poincarego pismo, w którem, jak donosi „Daily Telegraph“, zaznacza, że stosunki francusko-angielskie zatraciły ostatnio swój przyjazny charakter. Macdonald wyraża gotowość naradzenia się z Poincarem celem osiągnięcia ostatecznego i całkowitego porozumienia i wyraża nadzieję, że Francya wykaże tegosamego ducha pojednawczego, w jakim Macdonald gotów jest omawiać sprawy bieżące. Dalej donosi „Daily Telegraph“, że na pismo Macdonalda Poincare odpowiedział w tonie bardzo życzliwym, co zdaniem dziennika przyczyni się do tego, że dyskusya w sprawach nieuregulowanych będzie się odbywać w jak najpomyślniejszej atmosferze. Dziennik dochodzi do przekonania, że pismo Macdonalda jest pierwszym krokiem na drodze bezpośredniej wymiany zdań między kierownikami poszczególnych rządów.

Praca nocna kobiet i dzieci.

Warszawa. PAT. Sejmowa komisya ochrony pracy przyjęła w trzeciem czytaniu projekt ustawy o pracy nocnej kobiet i dzieci. Wprowadzono szereg zmian natury raczej stylistycznej oraz zmianę merytoryczną, że ustawa ma obowiązywać na całym obszarze Rzeczypospolitej.

Stabilizacya cen w Warszawie.

Sin Warszawa. (Telefonem). Ceny w handlu detalicznym na towary kolonialne utrzymują się nadal na poziomie cen z dnia 18 bm. Również ceny chleba i mąki nie uległy zmianie, zarówno w sklepach Wydziału Zaopatrywania, jak i w handlu prywatnym. Według wszelkiego prawdopodobieństwa zniżka nastąpi w najbliższych dniach wobec kalkulujących się taniej cen na zboże i przetwory zbożowe.

Giełda wiedenska

Wiedeń 30 bm. (PAT.) **Dewizy. Amsterdam 26340 Zagrzeb i Belgrad 817 Berlin 15.90 (za bilion) Bruksela 2854, Budapeszt 241, Bukareszt 362, Chrystiania 9480, Kopenhaga 11480, Londyn 302.600, Madryt 8880, Medyolan 3094, Nowy Jork 70935, Paryż 3252, Praga 2049 Sofia 502 Sztokholm 18270 Warszawa ——— (za 10 000) Zurych 12265, Dolary 70860, Belgijskie 2815, duńskie 11340, marka niemiecka 15.30, angielskie 300.200, francuskie 3215, holenderskie 26140, włoskie 3090 jugosłowiańskie 813, norweskie 9360, polskie 71—81 rumuńskie 354, szwedzkie 18060, szwajcarskie 8760, hiszpańskie 2032, czeskie 2032, węgierskie 150.**

Papiery lokacyjne. Renta majowa 1270, austr. renta koronowa 1230, renta lutowa ——, węg. renta koronowa 7200, losy tureckie ———, priorytety kolei południowej 546000, Anglobank 330.000, Bankverein 212.000, Bodenkredit 414000, Austr. zakład kredytowy 512000, Bank depozytowy 76500, Laenderbank 321000 Merkury 190000, Unionbank 322000, Bank obrotowy 151500, Zivnostenska 920000, Kolej północna 17800000, Lwów—Czerniowce ———, Koleje austr. 736.000 Kolej południowa 181000, Alpiny 732000, Berg u. Hutten 6130000. Krupp 453000 Huta Poldi 851000, Praskie tow. przemysłu żel. 2,122.000, Rima 231000 Skoda 1315000, Zieleniewski ———, Apoplle 900000, Fanto 3,400.000, Gal. Karpaty ———, Galicya ————.

Giełda praska

Praga, 29. 1 PAT. Dewizy. Amsterdam 1306, Berlin 8.30 za bilion, Chrystyania 476, Kopenhaga 558, Sztokholm 912, Żurych 600, Londyn 148¼, Nowy Jork 35.05, Wiedeń 488, marki niem. 8.25 za bil., marki polskie —.—, Paryż —.—, Włochy 152¾.

Giełda nowojorska.

Nowy Jork, 29. 1 PAT. Giełda pieniężna. Kurs dzienny 4¼%, przekaz na Londyn 425.87, przekaz na Londyn na 60 dni 422.87, przekaz na Paryż 458, prezkaz na Amsterdam 3722, przekaz na Kopenhagę 16.24, przekaz na Pragę 288, przekaz na Berlin w płacenia 23½ za 1 bilion.

Zamordowanie 2 żołnierzy angielskich w Palestynie.

Londyn, 30. 1 PAT. W okolicy Jerozolimy zostali zabici dwaj żołnierze angielscy przez bandytów.

Bomba w operze państwowej w Kownie.

Kowno. PAT. Do gmachu opery państwowej w Kownie podczas przedstawienia, na którem obecni byli liczni przedstawiciele najwyższych urzędów państwowych rzucono bombę, która wywołała wielką panikę wśród publiczności.

Podwyżka ceny chleba w Paryżu

Paryż. PAT. Prefekt departamentu Sekwany podwyższył od dnia 1 lutego cenę chleba na 1,25 fr.

Francya nie domaga się uznania rządu Palatynatu

Wiedeń. PAT. „N Freie Presse“ donosi z Paryża: Z doniesień prasy francuskiej wynika, że Francya oświadczyła gotowość oddania rozstrzygnięcia kwestyi Palatynatu konferencyi ambasadorów. Pisma wyrażają przekonanie, że Francya i Belgia nie będą obstawały przy uznaniu rządu autonomicznego w Palatynacie, natomiast sprzeciwiają się powrotowi urzędników, wydalonych za propagandę antyfrancuską.

ZE SPORTU.

Berlin. PAT. Z Nowego Jorku donoszą, że w decydujących zawodach o szampionat światowy w pływaniu zwyciężył Amerykanin Weissmüller, bijąc o 220 z górą yardów dotychczasowego szampiona Kakanamoku (z Havai).

PO ZAMKNIĘCIU KRONIKI.

— **REDUTA PRASY.** Bilety wstępu na redutę będą sprzedawane we czwartek w lokalu redakcyi „Czasu“ w godzinach od 12—2 i 4—6. Cena biletu wstępu wraz z dodatkiem na fundusz wdów i sierót po dziennikarzach wynosi 15 milionów mk. Cena biletów dla oficerów, urzędników i akademików wraz z podatkiem 10 milionów.

Dla uniknięcia nieporozumienia komitet wyjaśnia, że bilety wstępu na redutę są imienne i nieprzenośne. Przy wejściu obowiązuje tylko okazanie biletu, natomiast zaproszenia nie są potrzebne, komitet rozsyłał je jedynie do osób zamiejscowych.

Na reducie dla pań przepisany jest strój balowy, kostyum, domino, dla panów frak, kostyum, domino. Maska obowiązuje, przy wszelkiej swobodzie zdemaskowania się w dowolnej chwili.

Podczas reduty przygrywać będą dwie orkiestry, oraz wyslani akademickie koło mandolinistów. Tańcami kierował będzie red. Korsak wraz z p. Nowotarskim.

Drobne ogłoszenia.

1-2 pokoi z całkowitem utrzymaniem przy żyd. intel. rodzinie poszukuje dwóch panów. Zgłoszenia pod „G. 78" do biura ogłoszeń Stattera, Rynek gł. 8. 144

KOMUNIKAT.

Kim jesteś? Kim być możesz? Charakter, zdolności, przeznaczenie. Jeżeli Ci brak energii, równowagi, jeżeli nie wiesz jak żyć, postępować, aby zwycięsko przeciwstawić się losowi, zwróć się do p. Szyllera-Szkolnika, znawcy dusz, autora prac naukowych. Nadeślij charakter pisma swój lub zainteresowanej osoby, napisz rok, miesiąc urodzenia, kawaler, żonaty, wdowiec, ile osób najbliższej rodziny. Na tych danych otrzymasz listem poleconym naukową szczegółową analizę charakteru, określenia ważniejszych zdarzeń życiowych, odpowiedzi na szczerze zadane pytania, również horoskop, ułożony przez słynne medium Miss Ewigny. Analiza-horoskop wysyła się po otrzymaniu Mk. 3 milionów. Osobiście przyjmuje 12—7 popoł. Doświadczenia naukowe p. Szyllera-Szkolnika, zaszczycone chwalebnymi protokołami naukowych towarzystw Warszawy, świadectwami najwybitniejszych powag świata lekarskiego i odezwami prasy. Książki nadzwyczaj ciekawej treści naukowo-pouczającej. Katalog ilustrowany darmo. Na przesyłkę dołączyć znaczek pocztowy. **Adres: Warszawa, Psychografolog Szyller-Szkolnik Piękna 25** pokój 34. Telefon Nr. 506.09. 142

Gdańska fabryka towarów blaszanych

Gdańsk, Reitergasse 13/15

poleca:

Wiadra na marmoladę	Pudełka na pastę
Bańki na spirytus, olej i lakier	Kabsle na flaszki
Puszki blaszane z pat. zamknięciami	Puszki na cukierki
Puszki na masę grochową	Puszki próbne dla wszelkich celów

Owalne i czworokątne pudełka na sardynki.

Puszki na konserwy jarzynowe, rybne, mięsne, owocowe itp.

Zdolny, wprowadzony zastępca na Kraków poszukiwany.

Poszukujemy w śródmieściu eleganckiego pokoju umeblowanego dla 2 osób za dobrem wynagrodzeniem. — Zgłoszenia do fmy Fuchs i Kaufmann, Stradom 15. 105

Poszukuję zdolnego fachowca z branży trykotaży i bielizny, jako podróżującego za dobrą i stałą pensyą. Wymagana jest praktyka i dobre świadectwo. Zgłoszenia pod „Fachowiec" do Adm. N. Dz. 145

Poszukuję spólnika z kapitałem do dużego frotow... lokalu w dzielnicy VIII. względnie odstąpię część lokalu. Branża obojętna. — Zgłoszenia pod „Korzystnie" do Ad. N. Dz. 108

Stenografistka polsko-niem., pisząca biegle na maszynie z kilkuletnią praktyką w większych przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych, poszukuje posady. Pisemne zgłoszenia pod „Pracowita" do biura ogłoszeń Fallek, Bonerowska 11. 85

Biuro ogłoszeń
H. FALLEK
KRAKÓW,
11 Bonerowska 11

Nowa Drukarnia Dziennikowa

przyjmuje wszelkie zamówienia w zakres drukarstwa wchodzące, w szczególności druki bankowe, kupieckie, przemysłowe, reklamowe, czasopisma i dzieła, wykonując takowe starannie, szybko i po cenach umiarkowanych

W KRAKOWIE PRZY ULICY ORZESZKOWEJ L. 7.

Fabryka świec i mydła „Polonia"

w Bieczu

zamierza **wydzierżawić** swoją kompletnie urządzoną fabrykę do natychmiastowego objęcia na przystępnych warunkach. 103

PRACOWNIA BLACHARSKA JAKOBA GROSSMANNA w Krakowie przy ul. Jakóba l. 3.

wyrabia wanny, wanienki dziecięce i nasiadówki oraz wszelkie roboty w zakres blacharstwa wchodzące po cenach przystępnych. 1348

ZASTĘPCÓW

zdolnych i dobrze wprowadzonych na wszystkie województwa lub powiaty Polski, poszukuje istniejąca od r. 1883 rafinerya spirytusu, fabryka wódek i likierów I. J. Rubel w Jaśle (Małopol.)

CAZIMI 1520

Metamorphoza

KREM-MYDŁO-PUDER

udelikatniają cerę usuwają wszelkie jej wady

ŻĄDAC WSZĘDZIE! ŻĄDAC WSZĘDZIE!

Już wyszedł z druku nowy numer „MORIAH"

jedyny w całej Polsce miesięcznik młodzieży żyd. (w języku polskim).

„Moriah" szerzy, szczerze i bezpartyjnie, myśl syonistyczną wśród społeczeństwa żydowskiego.

„Moriah" udziela dużo miejsca sprawom żyd. młodzieży akad. szkolnej.

„Moriah" ma zapewnioną współpracę wybitnych dziennikarzy żyd. w Polsce

„Moriah" ma stałych czytelników w całej Rzeczypospolitej Polskiej i dlatego ogłaszanie w niej jest połączone z wielkiemi korzyściami.

DO NABYCIA:

W związku **„Przedświt-Haszachar", Kraków, Stradom 15, ofic.**

Adres Redakcyi i Administracyi: **Lwów, Chodkiewicza 6.**

Buchalter-bilansista

koresp. polsko niem z bardzo dobrem świadectwem Akad. handl. i 8-letnią praktyką w pierwszorzędnych przedsiębiorstwach (również akcyjnych) przemysłowych i handl. zmieni posadę.
Zgłoszenia pod „Samodzielny" do Adm N. Dziennika.

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE HERBATY NAJLEPSZEJ W SMAKU

(POLECAMY **CEJLOŃSKĄ Nr. 9, CHIŃSKĄ Nr. 5**)

Powszechnie znanej w Polsce Przedwojennej Firmy

T-WO HANDLU HERBATĄ

BAZYLI PERŁOW i S-WIE

ZAŁOŻONEJ W 1787 ROKU

Oddział w Warszawie, **Marszałkowska 52.** Tel. 18-50.

Poszukiwani są energiczni agenci dobrze wprowadzeni w branży kolonialnej. 1033

WHITE STAR LINE

LINIA BIAŁEJ GWIAZDY

W KRAKOWIE UL. RADZIWIŁŁOWSKA 8 2477

SPRZEDAJE KARTY OKRĘTOWE i udziela wszelkich informacyj dotyczących podróży do

AMERYKI i KANADY

NA NAJWIĘKSZYCH I NAJSZYBSZYCH LUKSUSOWO URZĄDZONYCH OKRĘTACH ŚWIATA JAK:

„MAJESTIC" 56.000 ton
„OLYMPIC" 46.000 „
„HOMERIC" 33.000 „

Nakładem Gal. Sp. Wydawn. Red. Nacz. Ign. Schwarzbart. Red. odpow. Jakób Freund. Nowa Drukarnia Dziennikowa, Orzeszkowej 7.